ZENDEGI-SALAM
ضمیمه روزنامه خراسان
پنج شنبه • ۶ تیر ۱۳۹۸
۲۳ شوال ۱۴۴۰ • ۲۷ ژوئن ۲۰۱۹
شماره ۲۰۱۳۲
۱۳۵۵

گزارش یک اختلال

گفت‌وگو با فردی که کوهی از خصوصیات دخترانه در جسمی پسرانه است درباره مشکلاتی که امثال او در خانه خانواده و جامعه دارند چون اختلال‌شان را نمی‌شناسند

ماریه پاک نهاد | خبرنگار

پرونده

اورا در یکی از کافه های شلوغ شهر دیدم. به محض ورودش به کافه، نگاه های زیادی را به خود جذب کرد. در میز کناری من نشسته بود و بیشتر افراد کافه، گاهی زیر چشمی نگاهش می کردند. بعد از مدتی متوجه شدم با دو نفر از شاعرهای برجسته شهر قرار دارد. ناخواسته حرف‌های آن‌ها را شنیدم و متوجه قرار مصاحبه‌اش با یکی از نشریات محلی شدم. تمام مدتی که در کافه بودم، او و حرکاتش را زیر نظر داشتم. همان روز از یکی از دوستان، خواستم قراری بگذارد تا بتوانم بیشتر با او صحبت کنم. صبح روز بعد شماره تلفن همراه «سولماز» برای من فرستاده شد. بعد از تماس با وی، اولین قرار را در همان کافه گذاشتیم. قرار بود «سولماز» با چند نفر از دوستانش بیاید اما متاسفانه به دلیل نبود اعتماد، در جمع ما حاضر نشدند و فقط حدود یک ساعت بعد، یکی از دوستانش به جمع ما پیوست که قرار شد برای صحبت با سولماز به من کمک کند. «سولماز» کوهی از ویژگی ها و خصوصیات دخترانه در جسمی پسرانه بود. تُن صدا و بعضی از حرکاتش حتی آرایش مو و چهره‌اش، دوگانگی مشهودی را در ظاهر او ایجاد کرده بود. «سولماز»، یک ترنس ام تواف است. ترنس‌های ام تواف به کسانی گفته می‌شود که از مرد به زن تغییر جنسیت می‌دهند. در پرونده امروز، گپ و گفتی با سولماز درباره سختی ها و مشکلات ترنس‌ها خواهیم داشت و از یک متخصص روان شناسی کودک و نوجوان؛ متخصص روان شناسی بالینی و یک کارشناس بهزیستی، سوالاتی درباره ترنس‌ها کرده‌ایم تا اطلاعات مهمی را در این باره با شما در میان بگذاریم.

یک کارشناس خدمات اجتماعی بهزیستی درباره اقدامات دولت در حمایت از ترنس‌ها می گوید:

شرایط مناسبی برای پیشگیری و درمان فراهم شده است

دکتر بهزاد خالدی، متخصص روان شناسی عمومی و کارشناس خدمات اجتماعی سازمان بهزیستی در پاسخ به اقدامات عملی انجام شده از سوی دولت ایران برای افراد ترنس، به زندگی سلام می گوید: «ایران بهشت تی اس ها شناخته می شود؛ در ایران، برای اولین بار تلاش متخصصان بهداشت روانی در تغییر شرایط این افراد در سال ۶۰ شروع شد اما در سال ۶۷ با ارائه آگاهی های لازم درباره این بیماری، امام خمینی (ره) وضعیت احکام شرعی این افراد را اعلام کرد و بنابر نظر ایشان مبنی بر این که روح و جسم افراد بسیار مهم است، این افراد به عنوان بیمار محسوب می شوند و باید درمان شوند. گفتنی است کشور ما ایران، تنها کشور منطقه است که برای این افراد شناسنامه جدید صادر می کند. از امکاناتی که کشور ما و سازمان بهزیستی در اختیار این افراد قرار داده است، می‌توان به مشاوره‌های رایگان در سازمان بهزیستی به خصوص در قسمت اورژانس اجتماعی توسط متخصصان امر اشاره کرد.»

دکتر خالدی درباره اقدامات سازمان بهزیستی و واحد اورژانس اجتماعی و خدمات اجتماعی این سازمان افزود: «در مرحله اول شناسایی این افراد هدف ماست. سازمان بهزیستی و واحد اورژانس اجتماعی و خدمات اجتماعی تنها سازمان هایی هستند که به صورت تخصصی روی افراد مبتلا به این اختلال کار می کنند و واقعا شرایط مناسبی را برای پیشگیری از این اختلال و شرایط مداخله و درمان و تقریبا مقداری از هزینه های درمان را برعهده گرفته اند و نقش حمایتی بسیار عالی را برای افراد مبتلا به این اختلال برعهده دارند.

یادداشت یک متخصص روان شناسی بالینی درباره ترنس‌ها از منظر روان شناسی

همخوانی نداشتن جنس و جنسیت

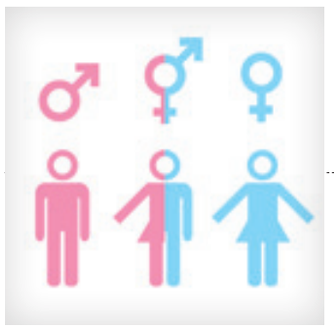
دکتر کاوه قادری | متخصص روان شناسی بالینی

برای این که بدانیم اختلال هویت جنسی یا ترنسکشوالیته چیست، باید درباره چند نکته از قبیل جنس، جنسیت و گرایش جنسی تعریف‌هایی ارائه دهیم. متاسفانه با وجود تفاوت‌های بارز میان جنس و جنسیت، این دو مقوله به یک معنا استفاده می‌شود. جنس (sex) ویژگی های بیولوژیکی است که در اندام‌های جنسی بدن انسان وجود دارد و تولیدمثل را فراهم می کند. در تفکیک انسان‌ها بر اساس جنس، سه نوع جنس وجود دارد. مذکر، مونث و دوجنسه. فرد دوجنسه از لحظه تولد، به دلیل مشکلات هورمونی پیش آمده، نه کاملا مذکر است نه کاملا مونث. جنسیت (gender)، نقش‌های اجتماعی و رفتارهای فرهنگی، اجتماعی مورد انتظار ما با عنوان انتظارهای نقش جنسیتی از مذکر یا مونث است. می‌توان هویت جنسی را به سه نوع مردانه، زنانه و دوجنسیتی (bygender) تقسیم کرد. فرد دو جنسه در ارزیابی از خود معتقد است؛ خصوصیات مردانه و زنانه را همزمان دارا است. در این افراد جنس و جنسیت همخوانی ندارد، برای مثال دارای جنسیت و آناتومی مردانه است اما نقش جنسیتی فرد از خود، زنانه است. در نتیجه فرد، هویت زنانه را برای خود تعریف می کند بنابراین ترنسکشوال، انسانی است با جنس مشخص اما هویت جنسی وی با جنسیت فیزیکی او همخوانی ندارد. اختلال هویت جنسی ترنسکشوال در نوجوانان نیز دارای نشانه‌هایی از قبیل موارد زیر می باشد: فرد جنسیت خود را خلاف جنس اصلی خود معرفی می کند، اصرار دارد به عنوان جنس مخالف جنسیت خود شناخته شود و باور دارد در بدنی اشتباهی قرار گرفته است و....

اشتباهات بسیار آسیب‌زای والدین

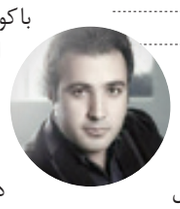
عده‌ای این اختلالات را ناشی از مشکلات هورمون اندروژن در دوران جنینی می‌دانند. عده‌ای نیز گاهی رفتارهای ناخواسته والدین را عامل این امر می‌دانند. برای مثال می‌توان از انتخاب نام‌های مبهم (از نظر جنسی) برای کودکان، آموزش بازی‌های نامناسب و لباس‌های نامناسب با جنسیت کودک، تجاوز در سنین کودکی، حضور نداشتن هر یک از والدین در زمان نقش‌پذیری کودک، نبود آموزش صحیح روانی کودک، سرکوب کودک و جلوگیری از تخلیه هیجانی صحیح کودک، سن بالای پدر، تفاوت سنی والدین، تک جنسی بودن کودکان، مراوده افراطی کودک با جنس مخالف، برخورد نامناسب خانواده با کودک از لحاظ فهم جنسی وی و... نام برد.

توصیه‌های یک متخصص روان‌شناسی کودکان درباره امکان شناسایی ترنس‌ها از کودکی به والدین

امکان تشخیص ترنس‌ها قبل از بلوغ هم هست

دکتر مختار ویسانی | متخصص روان شناسی کودک و نوجوان

از عواملی که باعث ایجاد این اختلال می‌شود می‌توان به استرس و فشار روانی، مصرف داروهای اشتباه، اشعه ایکس و... اشاره کرد. از نظر روان شناختی، رفتارهای جنسی، آموختنی هستند چون این رفتارها نتیجه الگوپذیری است به این معنا که فرد در دوره سه تا شش سال یعنی دوره شکل گیری الکترا دارای الگوی مشخص بوده است. کودکی که دوره سه تا چهار سال را طی می کند، پدر را به عنوان رقیب خود می بیند اما ترس از سرکوب و تنبیه از طرف پدر نیز باعث می شود کارهایی را انجام دهد که به واسطه آن مادر عاشقش باشد. نقش جنسیتی در این جا شکل می گیرد که به آن نقش آموزی جنسی نیز می گویند اما اگر برعکس این باشد «عقده الکترای واژگون» اتفاق می افتد. به این معنا که دختربچه به جای رقابت با مادر، برای تصاحب پدر، با پدر در جهت تصاحب مادر رقابت می کند. در طی رشد سنی این دختربچه به جای این که به رفتارهای زنانه مادر خود گرایش داشته باشد به رفتارهای پدرانه پدر خود گرایش دارد و خود را به عنوان مرد تلقی می کند و با ناخودآگاه مردانه روبه‌روست اما دارای جسمی دخترانه است.

اگر احیانا عقده ادیپ یا الکترای واژگون شکل بگیرد، رفتارهای جنسی و تفاوت‌های جنسیتی که باید در ذهن کودک شکل بگیرد به صورت کافی رشد نمی کند و طبیعتا در بزرگسالی دچار تناقض می شود. در نتیجه با عقده عقیم شده روبه رو هستیم. عقده ادیپ و الکترای وارونه با مسائل ژنتیکی ارتباطی ندارد. هورمون هایی که ما به عنوان هورمون های جنسی زنانه و مردانه می شناسیم در این امر تاثیر گذار است. اگر هورمون نقش اصلی داشته باشد، محیط نیز آن را تشدید می کند و اگر در خانواده، کودکی این چنین باشد، احتمال این که عقده وارونه به دلیل تعاملات و رفتارهای صحیح والدین با کودک، شکل نگیرد نیز وجود دارد اما اگر کودک دارای پایه ژنتیکی نباشد، احتمال این که در آینده ترنس باشد نیز کمتر است. اختلال ترنس معمولاً در دوره بلوغ بسیار بیشتر خود را نشان می دهد چون قبل از بلوغ هنوز جهت گیری جنسی شکل نگرفته است.

پرسش نامه‌ای برای تشخیص ترنس‌ها

درباره امکان تشخیص افراد ترنس قبل از سن بلوغ توسط روان شناسان باید گفت که پرسش نامه «کوکاتی» برای افراد با سواد خواندن و نوشتن در پایه های پنجم و ششم ابتدایی قابل اجرا است. اگر نمره کسب شده بین ۳۹۰ تا ۶۵۰ باشد، معمولا احتمال گرایش به تراجنسی بودن کمتر است اما اگر این نمره بین ۰ تا ۱۵۰ باشد با قاطعیت می توان گفت؛ انتظار می رود کودک بعد از ورود به دوره بلوغ یک فرد ترنس باشد اما متاسفانه این پرسش نامه فقط برای پسران قابل اجرا است و در مدارس نیز وجود ندارد و تنها در مراکز روان شناسی موجود است.

سال ۱۲،۹۰ هزار ترنس در ایران داشتیم!

در این بین باید توجه داشت که انجمن ملال جنسی مخصوص ترنس‌ها در ایران فعال است. بر اساس آمار این انجمن در سال ۹۱-۱۲،۹۰ هزار نفر ترنس در ایران وجود داشت. به نظر بنده دلیل تراجنسی بودن افراد بیشتر به دلیل مسائل ژنتیکی است که البته با بررسی میزان سطح هورمون های جنین، انجام آزمایشات DNA، تقویت هورمون های ضعیف و... می توان افراد ترنس را در دوره جنینی شناسایی کرد و با تغییرات هورمونی از مشکلاتی که ممکن است در آینده دچار شوند، جلوگیری کرد. در خور ذکر است بخشی از درمان افراد ترنس، پزشکی و با عمل جراحی انجام می شود اما بخشی از درمان بحث مسائل روانی است که می توان با روان درمانی دیالکتیک و طرحواره درمانی آن ها را بهبود بخشید.

«سولماز» در گپ‌وگفتی یک ساعته از مشکلاتش به دلیل ترنس بودنش گفت

نه خانواده من را می‌پذیرد نه جامعه

بالاخره و بعد از چند روز، امکان صحبت با سولماز فراهم شد. به عنوان اولین سوال، از او پرسیدم که چه زمانی و چگونه فهمیده که یک فرد ترنس است و گفت که داستان طولانی دارد و حاضر است خلاصه ای از آن را برای من تعریف کند. او با این مقدمه شروع کرد: «از زمانی که به یاد دارم و از اوایل کودکی همیشه در جمع دختران حضور داشتم و هیچ گاه علاقه‌ای به جمع های پسرانه و بازی با پسران همسن و سال خودنداشتم که برای خودم هم عجیب بود. در تنهایی سعی می کردم بر اساس علایق خود، آرایش دخترانه داشته باشم و لباس های دخترانه بپوشم. به دلیل وجود تعارضات میان من و دیگر بچه های مدرسه معمولاً با تمسخر بچه ها رو به رو می شدم و حتی گاهی مدیر مدرسه شماتت ام می کرد. اوایل از حواشی این تعارض و از این موضوع بسیار ناراحت بودم تا این که سال های آخر دوره راهنمایی با یکی از دوستانم در آرایشگاه مردانه آشنا شدم. او گفت یک فرد ترنس است و درباره این که ترنس شاخه‌های مختلفی دارد تا حدودی برایم توضیح داد. به دنبال جمع‌آوری و کسب اطلاعات بیشتر رفتم تا این که به مرحله ای رسیدم که فهمیدم، ترنس هستم. سعی کردم با پزشکان و انجمن های فعال در این باره ارتباط برقرار کنم. بعد از مدت کوتاهی به این نتیجه رسیدم که اولین قدم، درک خود و افراد شبیه به خودم است و نه تنها باید آگاهی خود را افزایش دهم بلکه باید در این باره دیگران و افراد مشابه خود را نیز آگاه کنم.»

خانواده به محض اطلاع از ترنس بودن، بیرونم کردند!

او درباره واکنش خانواده به این نوع خاص از رفتارها و تمایلاتش می گوید: «اوایل، خانواده درباره رفتارهایم سوالات و نقدهایی داشتند اما به صورت رسمی و جدی با آن‌ها درباره خودم صحبت نکرده بودم و اصلا شرایطی از لحاظ فرهنگی برایم فراهم نبود تا برایشان به صورت دقیق، ماجرا را توضیح دهم تا این که اقدام به گرفتن معافیت سربازی کردم. مادرم بر این باور بود که سربازی می تواند بر مردانه شدن رفتارهای من تاثیر گذار باشد. بدون این که خانواده را در جریان اقدامات پزشکی خود قرار دهم، از طریق بهزیستی، امور اجتماعی و استانداری پیگیر مسائل قانونی مربوط به مجوزهایم بودم. در تهران از طریق کمیسیون های پزشکی، اقدام به انجام مشاوره ها، آزمایش های هورمونی و تست میلون کردم. بر اساس این آزمایش ها مشخص شد درصد بالایی از هورمون های من دخترانه است. سرانجام و در آخرین کمیسیون پزشکی، رای بر ترنس بودن بنده صادر شد. بعد از حدود دو ماه، کارت معافیت از سربازی برای من ارسال که موجب تعجب خانواده شد. همان موقع بود که از خانواده درخواست کردم من را به عنوان یک فرد ترنس قبول کنند اما متاسفانه با برخورد خوبی مواجه نشدم و حتی من را از خانه بیرون کردند، کتک زدند و گاهی در خانه زندانی شدم. با وجود تمام این سختی ها، خودم را به عنوان یک فرد ترنس قبول کردم و باور دارم تنها کسی که می تواند برای بهبود زندگی ام به من کمک کند، خودم هستم و این تظاهر نکردن و وجود خود واقعی ام، من را خوشحال می کند. هیچ گاه در این باره اعتراض و نارضایتی نداشته ام. بعدها خانواده نیز زمانی که متوجه شدند تصمیمات و نظر مخالف آنان تاثیر گذار نیست، تا حدودی مجبور به قبول من به عنوان یک فرد ترنس شدند».

مسیر تغییر جنسیت کوتاه نیست

«سولماز» درباره اقداماتی که یک فرد ترنس در ابتدای راه باید انجام دهد، افزود: «این مسیر طولانی است. افراد باید ابتدا به اورژانس اجتماعی مراجعه کنند تا بتوانند از مشاوران خانواده برای توجیه خانواده خود کمک بگیرند. فرایند پزشکی باید از اورژانس اجتماعی شروع و سپس به روان پزشکان و بعد از تایید، در نهایت به پزشکی قانونی ارجاع داده شود. پرونده افراد، بعد از تکمیل با انجام آزمایش ها و تشکیل کمیسیون، به دادگستری ارجاع داده می شود. در یک بازه زمانی باید تمام مجوزها را از پزشک معتمد دادگستری دریافت کرد. سپس با ارجاع به تهران و ویزیت توسط پروفسور میرجلالی به عنوان کهنه کارترین فردی که در علم تغییر جنسیت فعالیت دارد، مقدمات عمل تغییر جنسیت فراهم می شود».

از تمسخر و فحاشی‌ها خسته شده‌ام

«سولماز» همچنین درباره برخوردهای مردم با او و دیگر افراد ترنس می گوید: «متاسفانه مردم با اطلاعات اشتباه خود درباره افراد ترنس، اقدام به فحاشی، تمسخر و حتی کتک زدن آن ها می کنند و ما را موجودات آخر زمانی می دانند، گاهی می گویند از آسمان سنگ می بارد و... و من از این برخوردها خسته شده‌ام. تعداد زیادی از افراد ترنس را می شناسم اما از میان آن ها تنها تعداد انگشت شماری از آنان اقدام به انجام امور قانونی خود کرده اند. با وجود این که بارها و بارها سعی در روشن کردن ذهنیت آن‌ها کرده ام اما ترس از برخورد و پذیرفته نشدن از سوی خانواده و جامعه، ترس از بازداشت در مکان های دولتی مورد مراجعه، ترس از قضاوت های مردم و... از جمله دلایلی است که مانع آن ها می شود».

